

Джерела та література

1. Декларація про принципи та основні напрямки розвитку українсько-польських відносин. 13.10.1990 р. *Україна на міжнародній арені: зб. документів і матеріалів 1986–1990 рр.* Київ: Україна, 1992. С. 27–30.
2. Малаков Д. В. По восточному Подолью (От Жмеринки до Могилева-Подольского). Москва: Искусство, 1988. 168 с.
3. Папакін А. Г. Поляки в Україні. URL: http://www.history.org.ua/?termin=poljaky_v_ukrajni
4. Україна та Польща домовились оновити й перезавантажити двосторонню робочу групу з вирішення проблемних історичних питань – Володимир Зеленський. URL: <https://www.president.gov.ua/news/ukrayina-ta-polsha-domovilis-onoviti-j-perezavantazhiti-dvos-57029>
5. Kononczuk W. The Paradoxes of Polish-Ukrainian Relations. *Kennan Institute Papers*. May 23, 2018. URL: <https://www.wilsoncenter.org/blog-post/the-paradoxes-polish-ukrainian-relations>.

Бондар Ірина

ПЕРША ЛЕДІ ПОЛЬЩІ ЯК ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ І «КУЛЬТУРНИЙ ДИПЛОМАТ»

Анотація. У дослідженні аналізується процес становлення інституту першої леді Республіки Польща. Автор досліджує громадську діяльність і проекти у галузі культурної дипломатії перших леді Республіки Польща від Данути Валенси до Агати Корнхаузер-Дуди для аналізу зарубіжного досвіду діяльності інституту першої леді.

Ключові слова: перша леді, діяльність першої леді, перша леді Польщі, культурна дипломатія першої леді.

Abstract. The article analyzes the the process of establishing of the institute of the First Lady in Republic of Poland. The author researches public activity of the first ladies of the Republic of Poland from Danuta Wałęsa to Agata Kornhauser-Doody in order to analyze the international experience of the institute of the First Lady.

Keywords. First lady, activities of first lady, first lady of Poland, first lady's cultural diplomacy.

Інститут першої леді дедалі набуває все більшої популярності в країнах Центральної та Східної Європи. В Україні цей інститут має великий потенціал і все ще перебуває на стадії становлення та розвитку. Відтак дослідження діяльності перших леді інших країн є важливим для запозичення досвіду та аналізу кращих практик використання цього інституту у сфері публічної і культурної дипломатії. На нашу думку, варто звернути увагу на інститут першої леді в Республіці Польща, оскільки ця держава є близькою нам не лише територіально, а й через певну спільність нашої історії та культури.

Оскільки інститут першої леді – це елемент політичної культури демократичної держави, то, на нашу думку, його дослідження потрібно починати з аналізу діяльності дружини першого демократично обраного президента Республіки Польща Леха Валенси Данути Валенси. Упродовж президентського терміну свого чоловіка пані Данута залишалася в тіні,

займалася сім'єю та побутом, «створювала чоловікові умови для політичної діяльності» [2]. Данута Валенса не займалася активною громадською діяльністю та не часто з'являлася на публіці.

Йоланта Квасневська, дружина Александра Квасневського, була повною протилежністю Данути Валенси. Активна та залучена в політичне життя країни перша леді Квасневська вважається засновницею інституту першої леді в Польщі. Йоланта Квасневська заснувала власний благодійний фонд «Розуміння без бар'єрів», за підтримки якого було реалізовано чимало ініціатив у різних сферах, серед них проєкти «Лікарні в метеликах», «Можеш встигнути до раку», «Вони повинні жити», «Покажемо світ дітям» та інші [9]. До того ж пані Квасневська опікувалася незахищеними верствами населення, а також культурою та медициною. Окрім соціальних питань, діяльність пані Квасневської охоплювала й політичну сферу. У 2003 р. перша леді Республіки Польща впродовж кількох місяців їздила зі своїм чоловіком по всій країні та агітувала поляків проголосувати за вступ Польщі до Європейського Союзу [9]. Досліджуючи діяльність Йоланти Квасневської, варто згадати про її ініціативи у сфері культурної дипломатії. Відтак, у 1999 р. пані Квасневська з нагоди десятиріччя ратифікації конвенції з прав дитини організувала у Варшаві «Форум дружин», на який запросила дружин президентів та чотирьох королев [1]. Також Йоланту Квасневську називали однією з найстильніших перших леді Європи.

Марія Качинська, на відміну від своєї попередниці, не займалася політикою. Вона опікувалася мистецтвом, соціальною сферою, займалася благодійністю та супроводжувала свого чоловіка під час закордонних поїздок. Як культурний дипломат Марія Качинська просувала польське мистецтво закордоном. Серед її здобутків можна відзначити фестиваль польського кіно в Лос-Анджелесі у 2007 р., меценатом якого виступала сама пані Качинська і на якому була присутня особисто, та відкриття з її ініціативи польського дому в Санкт-Петербурзі [9]. Марія Качинська публічно висловлювалася лише з тих політичних питань, які вважала надзвичайно важливими. З-поміж таких були питання про права жінок, зокрема про аборти та штучне запліднення, та питання, що стосувалися збереження навколишнього середовища [9]. Пані Качинську на початку діяльності критикували за порушення протоколу. Марія Качинська не соромилася публічно проявляти турботу про свого чоловіка, хоча й неодноразово отримувала за це зауваження від експертів з протоколу та політтехнологів. Вона брала із собою сендвічі в поїздки, поправляла чоловікові краватку, застібала гудзики піджака, поправляла волосся [1]. Згодом така поведінка першої леді перетворилася з об'єкта насмішок на частину іміджу Леха Качинського, зробивши його образ значно ближчим для звичайних громадян. Марія Качинська увійшла в історію Польщі як перша леді, яка передусім залишалася «дружиною свого чоловіка» [3] та хранителькою сімейних цінностей. Марія та Лех Качинські були зразковим та люблячим подружжям. Вони разом із членами польської делегації загинули в авіакатастрофі 10 квітня 2010 р. під Смоленськом.

Анна Коморовська, дружина Броніслава Коморовського, вважала, що «роль першої леді – надзвичайно відповідальна, адже потребує прийняття складних рішень, але не політичних, а навіть ще складніших, оскільки вони стосуються безпосередньо громадян та їхніх проблем» [9], тому свою діяльність вона присвятила саме соціальній сфері. Пані Коморовська під час перебування в статусі першої леді Польщі займалася благодійними проектами, збором коштів на лікування дітей та екологічними ініціативами. Вона активно пропагувала ідею усиновлення та надавала допомогу прийомним сім'ям. Анна Коморовська також долучилася до ініціативи популяризації читання, читаючи дитячі казки та організовуючи вечори читання [1].

Агата Корнхаузер-Дуда перебуває в статусі першої леді Республіки Польща вже майже 5 років. Діяльність пані Агати як першої леді відзначається неабиякою активністю, яка охоплює декілька сфер суспільного життя. Передусім Агата Корнхаузер-Дуда як педагог з багаторічним досвідом [4] опікується освітою, а також приділяє увагу медицині, зокрема лікуванню раку молочної залози, ініціативам, що сприяють інтеграції в суспільство людей з обмеженими можливостями, підтримці передчасно народжених дітей та їхніх батьків, популяризації польської культури всередині держави та за кордоном [8]. Від початку своєї діяльності як першої леді Агата Корнхаузер-Дуда приділяє особливу увагу популяризації читання в Польщі. Сьогодні, в умовах карантину, Агата Корнхаузер-Дуда у рамках кампанії «Залишайся вдома» читає уривки з книг. Відео-читання регулярно публікуються на офіційній сторінці Президентського палацу в соціальних мережах Фейсбук та Твіттер [10].

Культурна дипломатія першої леді Польщі здійснюється за допомогою ознайомлення іноземних гостей з культурними здобутками поляків на території Польщі, підтримки польської діаспори за кордоном, популяризації польської мови через організацію мовних конкурсів та модної дипломатії [8]. Особливим інструментом культурної дипломатії чинної першої леді Польщі є щорічна передріздвяна зустріч першої леді з послами та дружинами глав дипломатичних місій, акредитованих у Республіці Польща. Перед Різдвом Агата Корнхаузер-Дуда запрошує їх до Президентського Палацу на святковий вечір, щоб «без суворих правил дипломатичного протоколу познайомитися та поділитися своїми думками і досвідом» [7]. До участі в заході запрошуються польські музичні колективи, які виконують польські різдвяні пісні та колядки для створення святкової атмосфери та ознайомлення гостей з частиною польської культури.

Дослідивши становлення інституту першої леді Республіки Польща, можна зробити висновок про певну його схожість з українським інститутом першої леді. Перші леді перших демократично обраних президентів в обох державах – Данута Валенса та Антоніна Кравчук – залишалися в тіні своїх чоловіків-президентів. Це можна пояснити наслідками спільного «соціалістичного» минулого України та Польщі, в якому політика була виключно «чоловічою справою», а інституту першої леді як такого не існувало. Отже, роль дружини політика не обговорювалася і не бралася до уваги. Йоланта

Квасневська і Людмила Кучма, порівняно зі своїми попередницями, відзначилися неабиякою активністю. Однак, якщо, попри комуністичне минуле, пані Квасневській вдалося закласти помітну основу інституту першої леді в Польщі та своєю діяльністю сприяти демократичним змінам в державі, то пані Кучма так і не відійшла від образу «радянської жінки» і не стала прикладом для своїх наступниць. У той час як Марія Качинська у своїй діяльності поєднувала образ першої леді й образ «жінки свого чоловіка», Катерина Ющенко, американка українського походження, намагалася стати для України першою леді «американського зразка», але з українською душею. Обидві перші леді своєю діяльністю пропагували сімейні цінності, що згодом перейняли і їхні наступниці. У період, коли Анна Коморовська опікувалася переважно соціальною сферою, Україна переживала часи «без першої леді», оскільки Людмилі Янукович так і не вдалося впоратися з обов'язками першої леді. Відтак можна сказати про певну паузу в процесі розвитку українського інституту першої леді і відсутність нового досвіду. Марина Порошенко намагалася наздогнати втрачене своєю активною громадською та благодійною діяльністю, тоді як Агата Корнхаузер-Дуда продовжувала та вдосконалювала ініціативи Анни Коморовської і започатковувала нові особисті проєкти. Чинна перші леді України, Олена Зеленська, проаналізувавши діяльність своїх попередниць та зарубіжних колег, сформувала основні завдання своєї діяльності та наразі активно втілює їх в життя.

Отже, становлення інституту першої леді в Польщі відбулося раніше, ніж в Україні. Це зумовлено, по-перше, швидшим процесом демократизації в Польщі, і, по-друге, певною стагнацією українського інституту першої леді, зумовленою періодом «без першої леді» (2010–2014 рр.). Перші леді Республіки Польща ведуть більш активну громадську діяльність, ніж перші леді України. Вони опікуються різними сферами громадського життя, виступають меценатами різних проєктів та ініціатив. Діяльність перших леді Польщі як культурних дипломатів також більш активна, ніж діяльність перших леді України. Українські перші леді обирають інструментом своєї культурної дипломатії моду, водночас польські перші леді популяризують національну культуру у різні способи. Серед них можна виділити кінофестивалі польського кіно, організацію та проведення міжнародних заходів у Польщі, підтримку польської діаспори, проведення конкурсів польської мови серед іноземців, організацію виставок польського мистецтва та щорічну передріздвяну зустріч чинної першої леді Польщі Агати Корнхаузер-Дуди з послами та дружинами глав дипломатичних місій, акредитованих у Республіці Польща. Досвід активної діяльності перших леді Польщі може бути прикладом для українського інституту першої леді, який наразі перебуває на етапі свого становлення.

Джерела та література

1. Бабакова О. Первые леди Польши: за что их любят и за что критикуют. URL: <https://www.eastbook.eu/ru/2016/11/06/babakowa-pierwyje-ledi-pl/>
2. Дзикавицкий А. «Мечты и тайны» Дануты Валенсы. URL: <https://www.svoboda.org/a/24418104.html>

3. Марія Качинська: «Завжди залишалася собою». URL: <http://veche.kiev.ua/journal/1991/>
4. Agata Kornhauser-Duda. URL: <https://www.prezydent.pl/pierwsza-dama/biografia/>
5. Kobieta WP: Dorota Goldpoint: нам повезло, что Agata Duda прекрасно представляет нашу страну. URL: <https://dorotagoldpoint.com/ru/dorota-goldpointнам-повезло-что-agata-duda-прекрасно-предст/>
6. Patronaty Pierwszej Damy. URL: <https://www.prezydent.pl/pierwsza-dama/patronaty/>
7. Pierwsza Dama: Chcemy wzajemnie się obdarowywać swoją obecnością. URL: <https://www.prezydent.pl/pierwsza-dama/aktywnosc/art,490,pierwsza-dama-chcemy-wzajemnie-sie-obdarowywac-swoja-obecnoscia.html>
8. Podsumowanie aktywności Pierwszej Damy Agaty Kornhauser-Dudy. URL: <https://www.prezydent.pl/pierwsza-dama/aktywnosc/art,438,trzy-lata-aktywnosci-pierwszej-damy-agaty-kornhauser-dudy.html>
9. Rogala M. Wybrane obszary działalności Pierwszych Dam RP w latach 1995–2011. URL: <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.cejsh-72a6c64c-90e0-40b2-8c74-98adc0c2b2c4/c/Rogala.pdf>
10. W Pałacu Prezydenckim. URL: <https://m.facebook.com/WPalacuPrezydenckim/>

Хрущ Захар

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОСВІТНЬОЇ МІГРАЦІЇ УКРАЇНЦІВ ДО ПОЛЬЩІ

Анотація. Метою роботи є характеристика окремих питань освітньої міграції з України до Польщі після 2014 р. У цій роботі розглядаються основні тенденції освітньої міграції з України. Досліджується зростаюча кількість студентів, які мігрують з України до Польщу в пошуках вищого рівня життя. Розглядаються позитивні та негативні аспекти освітньої міграції з України.

Ключові слова: освітня міграція, українські студенти за кордоном, Україна, Польща.

Abstract. The purpose of the paper is to characterize some issues of educational migration from Ukraine to Poland after 2014. This paper examines major trends in educational migration from Ukraine. Taking a closer look at an increasing number of students immigrating from Ukraine to Poland in search of a higher standard of living. Positive and negative aspects of educational migration from Ukraine are considered.

Keywords: educational migration, Ukrainian students abroad, Ukraine, Poland.

Характеризуючи сутність освітньої міграції, О. Гринькевич стверджує, що це – масове соціокультурне явище, пов'язане з переміщенням людей за межі регіону чи країни постійного проживання задля підвищення свого освітнього рівня, здобуття нових знань. Освітніх мігрантів об'єднують спільна мета та мотиви, вони є споживачами освітніх послуг, учасниками освітніх програм академічного обміну [3, 21].

Інтернаціоналізація стала необхідністю для польських університетів протягом останніх років, оскільки країна стикається зі значними демографічними проблемами. Багато хто з академічних кіл давно визначили студентів з України ідеальним рішенням. Вони географічно близькі, говорять подібною мовою, мають міцну академічну традицію та не мають доступу до університетів достатньої якості у своїй країні.

Деякі з цих припущень потребують подальшої кваліфікації. Багато українських магістрантів дійсно змогли досягти розмовного знання польської